

Svensk-Lettiska Föreningen Nr 3 (67) 2014, November

Ordförande: Martin Ancons, tel 070-292 94 80, e-post: martin@envengi.com
Redaktion: Conny Mörke, Bäverbäcksgård 15, 1 tr, 124 62 Bandhagen
tel 073- 581 77 15, e-post: conny.morke@telia.com
Postgiro: 94 86 93-7, medlemsavgift 150 kr
Hemsida: www.svensklettiska.se

Mati Lepps teckning

Lars Westman berättar om sin nya bok

Örnen har landat – på en åker. Piloten som flög mot friheten.

Välkommen att träffa författaren Lars Westman

Örnen har landat – på en åker. Piloten som flög mot friheten.

Nyligen kom boken Örnen har landat – på en åker. Piloten som flög mot friheten ut. Det är författaren och mångåriga VI-medarbetaren Lars Westman som i sin nya bok skildrar hur esten Eduard Lepp landade på en gotländsk åker i ett stulet tyskt bombplan 1944. Hans familj tog sig till Sverige per båt.

Lars Westman om boken i en intervju i VI-tidningen: "Boken kommer ut för att uppmärksamma 70-årsminnet av den första stora flyktingströmmen i Sveriges moderna historia."

Datum: Onsdag 3 december kl 18:00

Plats: Estniska huset, restaurangen, Wallingatan 32, Stockholm

Inträde 50 kronor

Lars Westman

Foto Simon Molin

Drycker finns att köpa i restaurangen. Du har möjlighet att köpa boken till specialpris under kvällen.

Arrangörer är Svensk-Lettiska Föreningen och Sverigeesternas Förbund

BALTIKUMDAGEN 6 SEPTEMBER 2014

Den årliga Baltikumdagen blev nog i år den mest välbesökta hittills.

I år var det esterna, Sverigeesternas Förbund (REL), som höll i tyglarna under ledning av Sirle Sööt, en liten dam med stor kapacitet och uppfinningsrikedom.

En estnisk politiker invigde dagen.

Dansgrupper från våra tre länder, i sina granna dräkter, dansade så det stod härliga till. Ännu roligare blev det när dansarna bjöd upp publiken till dans. Märkvärdigt hur fort en del kan lära sig alla invecklade turer!

En lettisk baptistkör bjöd på skönsång i biblisk anda.

Matmarknaden var välförsedd i år.

En familj från Talsi i Lettland, som deltagit i Baltikumdagen i ett flertal år, var på plats igen med sina goda matvaror. De stora, runda potatisarna, som har en så speciell smak, tog slut fortast. De grå ärterna likaså.

Restaurang Ester hade dukat upp estniska bakverk, ganska lika de lettiska. Litauernas matvaror, som fanns i mängd, skilde sig lite mer.

Runt om på ängen fanns bord: loppmarknadsbord, bokbord, lotteribord, frågesportsbord, keramikbord m.m.

Man saknade bara en sak. Våra Ambassadörer. Ingen av våra Ambassadörer, vilkas närvaro ju ger varje arrangemang en extra guldkant, kunde komma.

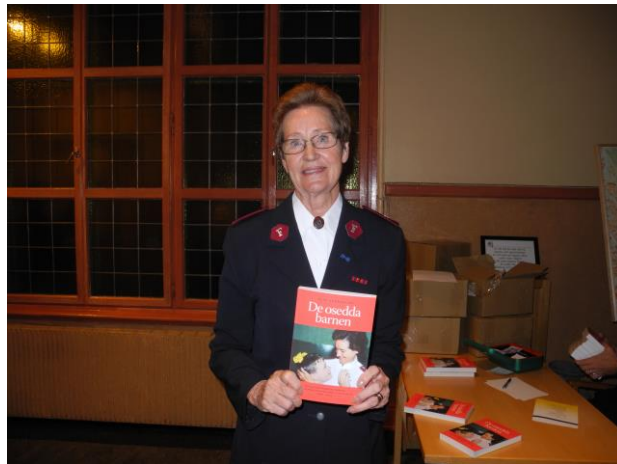
Vi väntar med spänning på nästa Baltikumdag som nog blir större ändå då ett flertal nya intressenter redan anmält sig.

Alla arrangörer och alla medverkande förtjänar ett hjärtligt tack och en stor kram.

Diana Krumins Engstedt

Ny bok "De osedda barnen" av Else Andersson

Else Andersson var ansvarig för Frälsningsarmens arbete för handikappade barn i Lettland åren 1990-2013. Else blev tidigt i sitt liv aktiv i Frälsningsarmen och har under åren sett människor i nöd, fattigdom och utanförskap och arbetat för att underlätta livet för många. Men när hon kom till Lettland berättar hon att det var en chockartad upplevelse att se under vilka förhållanden handikappade barn levde. De hade levt i en sluten värld i 50 år. Barn med handikapp var oönskade, ansågs obildbara. De var glömda och levde bokstavligen gömda!

Elses medarbetare säger om henne att hon ser och hör och inte viker undan blicken och genast skrider till handling. Efter första besöket i Lettland följde många år av intensivt arbete för lettiska barn med olika handikapp. Frälsningsarmens arbete för lettiska barn med olika handikapp har under hennes ledning varit mycket omfattande. Varje sommar på flera ställen framför allt i Sverige men även i Lettland har läger ordnats för framför allt döva och blinda och synskadade barn och ungdomar.

En ECDL-utbildning – datakörkort- för döva startades för att de skulle kunna möta kraven på datakunskap på arbetsmarknaden.

En teckenspråksordbok har utgivits som givit många döva som levt i en isolerad värld möjlighet till kontakt med omvärlden.

Döva letter har utbildats vid Örebro universitet till cirkelledare i teckenspråk för att undervisa hörande föräldrar och lärare till döva barn. I Lettland var det under Sovjettiden vanligare att man kommunicerade muntligt.

Studiebesök har gjorts av döva barn och ungdomar från Lettland till Sverige och tvärtom. En grupp döva ungdomar fick möjlighet att besöka Österrike.

Else Andersson har kunnat engagera många enskilda personer, företag och organisationer att hjälpa till att göra tillvaron bättre och det har resulterat i många hjälpsändningar!

För barn och personal på ett barnhem i Riga med mycket svårt handikappade barn som skakade om Else vid första besöket har gjorts många insatser för att hjälpa personalen se och utveckla varje barns möjligheter. Sommarlägren vid stranden har särskilt uppskattats av alla. Sommar efter sommar kunde både personalen på barnhemmet och medarbetarna från Sverige se barnen göra framsteg. Flera hade lärt sig att äta själva. Många kunde själva sysselsätta sig med leksaker, lego mm. Några hade yttrat sina första ord. TV4:s reportage om barnhemmet fick många svenskar att engagera sig och många hjälpsändningar skickades och barnhemmet fick den nödvändiga upprustning som behövts sedan länge.

Else Andersson har med sitt djupa engagemang och sin stark vilja bidragit till en förändring av de handikappade barnens och ungdomarnas situation i Lettland. Hon har bidragit till att introducera ett humanistiskt och positivt synsätt på omsorgerna om och undervisningen av handikappade barn. Budskapet har varit och är - om det funktionshindrade barnet får stimulans och träning finns det oändliga utvecklingsmöjligheter. Varje funktionshindrad ska mötas med respekt och förväntan och efter sin förmåga kunna vara delaktig i samhället. Else Andersson säger avslutningsvis att mycket är bättre men att det fortfarande finns stora behov av stöd till förbättring och utveckling.

Else Andersson är mycket uppskattad i Lettland och fick 2003 ur dåvarande presidents Vaira Vike-Freibergas hand motta Trestjärneordens hederstecken i guld. 2004 fick hon motta HMK medalj i blått band, 8:e storleken, för "hängivna och initiativrika insatser för handikappade och utvecklingsstörda barn i Lettland".

Mara Strautmåne

Hedersomnämmande till Karlis Vestens

I oktober 2014 fick Svensk – Lettiska Föreningen ett mail från Israels ambassad i Sverige. Ambassaden sökte anhöriga till Karlis Vestens (Karl Westen) för att överlämna ett dokument om ett hedersomnämmande som postumt tilldelats honom. Han föddes 1899 i Lettland och dog 1978 och ligger begravnen i gemensamhetsgraven på Södra begravningsplatsen.

– Finns det någon chans att ni skulle kunna ge oss information om Vestens, som hjälpte lettiska judar, eller kan ni tipsa oss om vart vi kan vända oss, undrade ambassaden.

Diana Krumins Engstedt och andra i vår styrelse kom snabbt med beskedet att Vestens dotter bor i Huskvarna. Dottern kontaktades av Israels ambassad i Lettland redan tidigare i samma ärende. Hon och hennes bröder var beredda att åka till Riga för att ta emot utmärkelsen för fadern men någon inbjudan kom aldrig. Det hela rann ut i sanden. Nu är dottern på väg till Israels ambassad, som är glad och tacksam för föreningens detektivarbete, vilken dag som helst för att ta emot sin pappas utmärkelse.

Malin Engstedt

Gustavs Klucis (1895-1938)

I början på september hade jag möjlighet att se utställningen av Gustavs Klucis arbeten på Arsenalen i Riga. Ett mycket stort och imponerande arrangemang. 267 verk visades.

Klucis var en lettisk grabb som föddes i en liten by nära Valmiera. Tidigt började han intressera sig för bilder men då fadern gick bort redan 1905 fick Gustavs hjälpa till att försörja den stora familjen. 1914 bröt första världskriget ut. När tyska armén i april 1915 tågade in i Riga evakuerades massor av letter till Ryssland. Samma år inkallades Klucis i tsarryska armén.

I februari 1917 bröt ryska revolutionen ut och i oktober tog bolschevikerna över makten. Klucis anslöt sig till den nya regimen i tron att nya möjligheter till ett fritt tänkande och fritt handlande skulle öppna sig.

Klucis gick på några olika konstskolor och fick goda framgångar. Till att börja med är han konstruktivist men blir sedan pionjär för fotomontaget som passade utmärkt för hans uppgift på 20-talet att skapa propagandistiska affischer. Klucis bilder spreds vida omkring och hans rykte likaså. Idag anses han vara en av Rysslands främsta avantgardkonstnärer.

Klucis fick i uppdrag att ge design åt ett antal utställningar i bl a i Paris, Bryssel, Köln osv. 1937 fick Klucis i uppdrag att ordna fotoavdelningen på en internationell utställning i Paris. Han skrev senare: När paviljongen invigts utnyttjade jag varje ledig minut att titta på och förstå alla de konst- och kulturskatter som i så rik mängd finns här.

Det var sista gången Klucis fick åka utomlands. 1938 blev han arresterad då han ansågs ha uppträtt "revolutionärt" i den lettiska kulturföreningen "Prometejs" där han varit medlem i många år. Ett antal andra medlemmar blev också gripna och fängslade.

Klucis hustru Valentina Kulagina fick aldrig veta vad som hänt mannen. Han bara försvann. Sonen Edvards, född 1935, fick 1989 beskedet att fadern skjutiits tillsammans med de andra fängslade medlemmarna i "Prometejs" redan 1938.

Diana Krumins Engstedt

Medlemsavgifter för 2014

Till er som inte betalat medlemsavgiften för 2014 har vi bifogat ett inbetalningskort.

Vi hoppas att ni vill fortsätta stödja Svensk-Lettiska föreningen. Glöm inte att ange avsändare på inbetalningskortet!

Medlemskap kostar 150 kr per år för enskild medlem och 500 kr per år för föreningar och företag, beloppet betalas in på föreningens Plusgiro 94 86 93-7. Skriv namn, adress, telefon samt e-postadress om sådan finns, på inbetalningen.

Styrelsen

Verkligheten överträffar dikten – om Pax Baltica 2014

Det vackra 1700-talsfortet Kungsholmen inramade dag två av 25:e utgåvan av Pax Baltica i Karlskrona där gäster och experter diskuterar ekonomi, historia, kultur och miljö i ett Östersjöperspektiv. Jag var utsänd av Svensk-lettiska föreningen för att knyta kontakter och inhämta kunskap. Människor från myndigheter och organisationer deltog och de kom från Lettland, Ryssland, Litauen, Polen och olika delar av Sverige. Dagen efter seminariet, fredagen den 18 oktober, drog militären igång sin undervattensaktion i Stockholms skärgård med fokus riktat österut även om det inte alltid sades.

<https://www.facebook.com/groups/Lettland/search/?query=kjell%20albin>

Var är freden? var temat i år. Landshövding Berit Andnor inledde med att påminna om att freden inte ska tas för given utan beror på ett starkt försvar. Kjell Albin Abrahamson, känd för svensk-lettiska föreningen, försökte sig på en analys av vad han betraktar som ett svagt västligt stöd för Ukrainas självständighet. Han tog upp en stökig och bråkig politik och historia och landets korruption.

– Inte sedan Balkankriget har folkrätten satts så ur spel som när Putin annekterade Krim, sa Kjell Albin. Tyvärr var det en hämnd för att väst lät Kosovo bli självständigt. Han avslutade:

– Det enda vi vet om framtiden är att väst måste återuppta normala relationer med Ryssland. Det finns hopp, det måste man tro som människa. Demokratin är själva fundamentet.

Henrik Landerholm, Sveriges ambassadör i Lettland, menade att vi inte har förstått den ryska pånyttfödelsen. Ukraina öppnade våra ögon och nu måste vi lära oss att leva nära en mer aggressiv granne.

Alexey Milovanov, redaktör för webbportalen New Kaliningrad, varnade för ett alltför stort västligt ekonomiskt bistånd till rika Ryssland. Samtidigt berörde han EU:s sanktioner efter Ukrainakrisen. De drabbar hans Kaliningrad, med nästan en miljon invånare, hårt.

Malin Engstedt

Förbundet Lettland Sverige jubilerar i Riga

Förbundet Lettland Sverige firar sitt 25-årsjubileum den 6 november på Sveriges Ambassad. Malin Engstedt och undertecknad "kryssade" över till Riga och gratulerade dagen innan med en ståtlig bukett röda amaryllis och vita krysantemer samt två kartonger äktsvensk Marabouchoklad "Alladin" i samma slags förpackning som chokladen hade för 75 år sedan. (Marabou jubilerar de också). Ordföranden Lidija Treigute log glatt och sände ett hjärtligt tack till hela Svensk-Lettiska föreningen. Som tack för uppvakningen fick vi med oss hem en kartong Gustaf II Adolfbakelser, specialgjorda för jubiléet.

Hur det skall gå att hålla dem i ätbart skick till vårt nästa styrelsemöte den 19 nov låter jag vara osagt. Igår smakade de helt underbart säger två som tjuvsmakat var sin bakelse.

Efter uppvakningen var vi inbjudna på visit hos Ambassadören Henrik Landerholm. På uppdrag av Martin Ancons överlämnade vi en förfrågan till honom om han vid sitt nästa eller nästnästa besök i Stockholm skulle kunna hålla ett föredrag för Svensk-Lettiska. Det lovade han. Under visiten fick Ambassadören, som bjöd på kaffe och lettisk choklad, också ett ex av "Mor lärde mig" av Svensk-Lettiska. Han är nämligen mycket matintresserad.

Efter lyckade men hektiska timmar i Riga, som också innehöll besök på skönhetsalong och kaffe med piroger på "Martina bekereja" ramlade vi in på m/s Isabelle i sista minuten för återfärd till Stockholm.

Mara Karins Celmins, Riga, som överlätit till oss den kryssningsbiljett hon vann på Baltikumdagen, anslöt sig till oss under dagen.

Diana Kruminis Engstedt